
На основу члана 16. и члана 61. став (2) Закона о управи ("Службени гласник БиХ", број 32/02, 102/09 и 72/17), те члана 14. став (1) Закона о ваздухопловству Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 39/09 и 25/18), генерални директор Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине доноси

**ПРАВИЛНИК
О УТВРЂИВАЊУ ЗАХТЈЕВА ЗА КОРИШЋЕЊЕ
ВАЗДУШНОГ ПРОСТОРА И ОПЕРАТИВНИХ
ПОСТУПАКА У ВЕЗИ СА НАВИГАЦИЈОМ
ЗАСНОВАНОМ НА ПЕРФОРМАНСАМА**

Члан 1.

(Предмет и подручје примјене)

- (1) Овим правилником се утврђују захтјеви за коришћење ваздушног простора и оперативни поступци у вези са навигацијом заснованом на перформансама.
  - (2) Овај правилник примјењује се на пружаоце услуга управљања ваздушним саобраћајем/услуга у ваздушној пловидби (АТМ/АНС) и оперативне аеродрома (у даљем тексту: пружаоци АТМ/АНС) који су одговорни за увођење поступака инструменталног прилаза или рута на којим се пружају услуге у ваздушном саобраћају (АТС руте), када пружају услуге у:
    - а) ваздушном простору FIR Сарајево,
    - б) другом ваздушном простору, у коме су пружаоци АТМ/АНС услуга, чије се главно сједиште рада и, ако имају, регистрована канцеларија налази у Босни и Херцеговини, надлежни за пружање услуга у ваздушној пловидби.
  - (3) Овим правилником се преузимају одредбе Спроведбене уредбе Комисије (ЕУ) 2018/1048 од 18. јула 2018. године о утврђивању захтјева за коришћење ваздушног простора и оперативних поступака у вези са навигацијом заснованом на перформансама.
  - (4) Навођење одредби уредбе из става (3) овог члана врши се искључиво у сврху праћења и информисања о преузимању правне тековине Европске уније у законодавство Босне и Херцеговине.
-

Члан 2.

(Појмови и скраћенице)

За потребе овог правилника користе се следеће појмови и скраћенице:

- a) Навигација заснована на перформансама (*Performance - based navigation - PBN*): просторна навигација заснована на захтјевима перформанси за ваздухоплов који лети дуж *ATS* руте, по поступку инструменталног прилаза или у одређеном ваздушном простору;
- б) *ATS* рута (*ATS Route*): Утврђена рута пројектована за каналисање протока саобраћаја као неопходна за пружање услуга у ваздушном саобраћају;
- ц) Поступак инструменталног прилаза (*Instrument Approach Procedure - IAP*): Низ унапријед одређених маневара ваздухоплова који се изводе према инструментима у ваздухоплову и који обезбјеђују одређену удаљеност од препрека, почевши од тачке почетног прилаза или, ако је то примјењиво, од почетка одређене путање за долазак, до тачке са које је могуће извршити слијетање, а ако слијетање није извршено, до позиције на којој се примјењују критеријуми надвишавања препрека у чекању или на рути. Поступци инструменталног прилаза се класификују на следећи начин:
  - 1) поступак непрецизног прилаза (*Non-precision approach - NPA*): Поступак инструменталног прилаза намијењен за операције 2D инструменталног прилаза тип А,
  - 2) поступак прилаза са вертикалним навођењем (*Approach procedure with vertical guidance - APV*): Поступак инструменталног прилаза са навигацијом заснованом на перформансама (PBN), намијењен за операције 3D инструменталног прилаза тип А,
  - 3) поступак прецизног прилаза (*Precision approach - PA*): поступак инструменталног прилаза заснован на навигационим системима (ILS, MLS, GLS и SBAS Cat I), намијењен за операције 3D инструменталног прилаза типа А или В.
- д) Конвенционални навигациони поступци (*Conventional Navigation Procedures*): *ATS* руте и поступци инструменталног прилаза засновани на коришћењу земаљских навигационих средстава који не омогућавају усклађеност са PBN захтјевима наведеним у овом правилнику;
- е) Инструментална полетно-слетна стаза (*Instrumental Runway*): означава инструменталну полетно-слетну стазу како је дефинисана тачком (22) Анекса I Правилника о утврђивању захтјева и управних поступака у вези са аеродромима;
- ф) Навигациона спецификација (*Navigation specification*): скуп захтјева за ваздухоплов и посаду који су потребни да подрже PBN операције унутар одређеног ваздушног простора;
- г) Спецификација захтјеване навигационе перформансе (RNP) X (*Required Navigation performance (RNP) X specification*): навигациона спецификација заснована на просторној навигацији која обухвата захтјев за праћење рада и узбуњивање на ваздухоплову, при чему се "X" односи на бочну навигациону прецизност у наутичким

- миљама или тип операције и захтјеване функционалности;
- х) Бочна навигација (*Lateral Navigation - LNAV*), бочна навигација/вертикална навигација (*Lateral Navigation/Vertical Navigation - LNAV/VNAV*) и карактеристике локалајзера са вертикалним навођењем (*Localizer Performance with Vertical Guidance - LPV*): ознаке за различите типове оперативних минимума на прилазним картама који описују поступке прилаза засноване на коришћењу глобалних навигационих сателитских система (GNSS), који се класификују као RNP прилази (RNP APCH);
  - и) Закривљена путања до тачке са одређеним координатама (RF) (*Radius to Fix, RF*): кружна путања константног полупречника која се завршава у тачки са одређеним координатама;
  - ј) 2D прилаз (*2D approach*): поступак инструменталног прилаза, класификован као поступак непрецизног прилаза, дефинисан у тачки ц) овог члана;
  - к) 3D прилаз (*3D approach*): поступак инструменталног прилаза, класификован као прилаз са вертикалним навођењем или прецизан прилаз, дефинисан у тачки ц) овог члана;
  - л) Систем за побољшање сателитског сигнала GNSS-а (SBAS) (*Satellite-Based Augmentation System, SBAS*): систем за побољшање сигнала са великим покривањем гдје корисник GNSS-а добија информацију за побољшање сигнала од сателитског предајника;
  - м) Спецификација просторне навигације (RNAV) X (*Area Navigation (RNAV) X specification*): навигациона спецификација заснована на просторној навигацији која не обухвата захтјев за праћење рада и узбуњивање на ваздухоплову, при чему се "X" односи на бочну навигациону прецизност у наутичким миљама;
  - н) Рута стандардног инструменталног доласка (*Standard Instrument Arrival (STAR) Route*): утврђена рута за долазак у складу са правилима инструменталног летења која повезује значајну тачку, обично на *ATS* рути, са тачком на којој се може започети објављени поступак инструменталног прилаза;
  - о) Рута стандардног инструменталног одласка (*Standard Instrument Departure (SID) Route*): утврђена рута за одлазак у складу са правилима инструменталног летења која повезује аеродром са одређеном значајном тачком, обично на одређеној *ATS* рути, на којој почиње рутна фаза лета;
  - п) Навигациона функционалност (*Navigation functionality*): детаљно утврђена способност навигационог система која је неопходна за извршење предвиђених операција у ваздушном простору;
  - р) Тијело за управљање мрежом (*Network Manager*): означава тијело којем су повјерени задаци неопходни за спровођење функција мреже за управљање ваздушним саобраћајем (ATM) које омогућавају оптимално коришћење ваздушног простора и обезбјеђују да корисници ваздушног простора могу да користе путање по свом избору, уз максималан приступ ваздушном простору и услугама у ваздушној пловидби.

Члан 3.

(Захтјеви за PBN)

Пружаоци ATM/ANS испуњавају захтјеве за примјену навигације засноване на перформансама из Поддијела PBN Анекса овог правилника.

Члан 4.

(Прелазне мјере)

- (1) Пружаоци ATM/ANS предузимају потребне мјере да обезбиједи несметан и безбједан прелазак на пружање својих услуга користећи навигацију засновану на перформансама у складу са чланом 3. овог правилника.
- (2) Мјере из става (1) овог члана укључују израду и спровођење плана транзиције.
- (3) Пружаоци ATM/ANS одржавају свој план транзиције ажурним.
- (4) План транзиције је усклађен са Европским ATM Мастер планом.
- (5) Пружаоци ATM/ANS на нацрт плана транзиције и на нацрт свих значајних измјена тог плана спроводе консултације са следећим странама, уважавајући њихове ставове, када је то примјенљиво:
  - а) операторима аеродрома, корисницима ваздушног простора и организацијама које заступају кориснике ваздушног простора на које утичу услуге које пружају,
  - б) тијелом за управљањем мрежом из члана 2. став (1) тачка р),
  - ц) пружаоцима ATM/ANS који пружају услуге у сусједним блоковима ваздушног простора.
- (6) Након спроведених консултација из става (5) овог члана, пружаоци ATM/ANS достављају резултате консултација и нацрт плана транзиције или нацрт његових значајних измјена на одобрење у Дирекцију за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине (у даљем тексту: BHDCА).
- (7) BHDCА провјерава усклађеност нацрта плана транзиције или нацрта његових значајних измјена са захтјевима из овог правилника, а нарочито да ли су узети у обзир ставови корисника ваздушног простора, гдје је то примјенљиво, укључујући и оне који управљају државним ваздухопловима.
- (8) BHDCА без непотребног одлагања обавјештава пружаоца ATM/ANS о резултату провјере. Пружаоци ATM/ANS не смију усвојити или имплементирати план транзиције или његове значајне измјене прије него што их BHDCА обавјести да их је одобрила.

Члан 5.

(Искључива употреба PBN)

- (1) Пружаоци ATM/ANS не пружају своје услуге користећи конвенционалне навигационе поступке или навигацију засновану на перформансама која није у складу са захтјевима утврђеним у AUR.PBN.2005 из Анекса овог правилника.
- (2) Ставом (1) овог члана се не доводи у питање члан 6. овог правилника и способност пружалаца ATM/ANS да пружају услуге користећи системе за слијетање који омогућавају операције CAT II, CAT IIIА или CAT IIIВ сходно дефиницијама из тачака 14, 15 и 16 из Прилога I Правилника о утврђивању техничких захтјева и управних поступака у вези са летачким операцијама.

Члан 6.

(Мјере за непредвиђене ситуације)

Пружаоци ATM/ANS предузимају неопходне мјере да могу наставити пружати услуге другим средствима када им, из неочекиваних разлога, који су ван њихове контроле, GNSS или друге методе које се користе за навигацију засновану на перформансама више нису доступне, онемогућавајући их тако да пружају своје услуге у складу са чланом 3. овог правилника. Те мјере укључују, прије свега, задржавање мреже конвенционалних навигационих средстава и пратеће инфраструктуре за надзор и комуникацију.

Члан 7.

(Ступање на снагу и примјена)

- (1) Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".
- (2) Одступајући од става (1) овог члана:
  - а) члан 5. овог правилника се примјењује од 6. јуна 2030. године;
  - б) за прагове инструменталних полетно-слетних стаза са поступцима прецизног прилаза, AUR.PBN.2005(1) Анекса овог правилника се примјењује од 25. јануара 2024. године;
  - ц) за све прагове инструменталних полетно-слетних стаза, AUR.PBN.2005(4) Анекса овог правилника се примјењује од 25. јануара 2024. године у односу на једну успостављену SID или STAR руту, односно од 6. јуна 2030. године у односу на све успостављене SID или STAR руте;
  - д) за ATS руте испод FL 150, AUR.PBN.2005(6) Анекса овог правилника се примјењује од 25. јануара 2024. године.

Број 1-3-02-2-727-5/21

7. фебруара 2022. године
Бања ЛукаГенерални директор
Чедомир Шушњар, с. р.АНЕКС ¹**ПОДДИО PBN - Навигација заснована на перформансама
AUR.PBN.1005 Предмет**

У складу са чланом 3. овог правилника, овај поддио утврђује захтјеве за примјену навигације засноване на перформансама (PBN) које морају испунити пружаоци ATM/ANS.

AUR.PBN.2005 Руте и поступци

- (1) Пружаоци ATM/ANS на свим праговима инструменталних полетно-слетних стаза примјењују прилазне поступке у складу са захтјевима спецификације RNP прилаза (RNP APCH), укључујући минимум за LNAV, LNAV/VNAV и LPV и, гдје је то потребно због обима или сложености саобраћаја, закривљену путању до тачке са одређеним координатама (RF).
- (2) Одступајући од тачке (1), за прагове инструменталних полетно-слетних стаза на којима је, због услова терена, препрека или раздвајања ваздушног саобраћаја, нарочито тешко примјенити поступке 3D прилаза, пружаоци ATM/ANS примјењују поступке 2D прилаза у складу са захтјевима за спецификацију RNP прилаза (RNP APCH). У том случају, они могу,

¹ Форма и унутрашња подјела Анекса дати су у изворном облику (коришћена верзија на енглеском језику) и на латиничном писму ради лакшег реферисања на исте.

- поред примјене поступка 2D прилаза, примијенити и поступке 3D прилаза у складу са захтјевима спецификације RNP прилаза који захтијева одобрење (RNP authorization required approach, RNP AR APCH).
- (3) Одступајући од тачке (1), на праговима инструменталних полетно-слетних стаза без одговарајуће покривености SBAS-ом, пружаоци ATM/ANS примјењују RNP APCH поступке, обухватајући LNAV и LNAV/VNAV минимуме. Пружаоци ATM/ANS такође примјењују поступке прилаза са LPV минимумом на тим праговима инструменталних полетно-слетних стаза, најкасније 18 мјесеци од дана када је доступна одговарајућа покривеност SBAS-ом.
- (4) Ако су пружаоци ATM/ANS успоставили SID или STAR руте, примјењују их у складу са захтјевима спецификације RNAV 1.
- (5) Одступајући од тачке (4), ако су пружаоци ATM/ANS успоставили SID или STAR руте и ако су потребни строжи захтјеви за перформансе од оних који су наведени у тој тачки ради одржавања капацитета ваздушног саобраћаја и безбједности ваздушне пловидбе у областима са високом густином саобраћаја, сложеношћу саобраћаја или карактеристикама терена, они примјењују руте које су у складу са захтјевима спецификације RNP 1, укључујући једну или више од сљедећих додатних навигационих функционалности:
- (а) операције дуж вертикалног профила и између два фикса и уз употребу:
- (i) ограничења апсолутне висине "AT";
  - (ii) ограничења апсолутне висине "AT OR ABOVE";
  - (iii) ограничења апсолутне висине "AT OR BELOW";
  - (iv) ограничења "WINDOW";
- (б) закривљену путању до тачке са одређеним координатама (RF).
- (6) Ако су пружаоци ATM/ANS успоставили ATS руте за летове на рути (*en route* операције), примјењују их у складу са захтјевима спецификације RNAV 5.
- (7) Одступајући од тач. (4) и (6), ако су пружаоци ATM/ANS успоставили ATS руте, SID руте или STAR руте за операције хеликоптера у складу са захтјевима спецификације RNP 0.3, RNAV 1 или RNP 1. У том случају, имају право да одлуче који од три скупа захтјева ће испунити.